

การพัฒนาหลักสูตร

Curriculum Development

สร้างหลักสูตรขึ้นมาใหม่

หรือ

การปรับปรุงหลักสูตรที่มีอยู่เดิมให้ดีขึ้น

ความหมายของหลักสูตร

(Conception of Curriculum)

หลักสูตร

ตามรากศัพท์มาจากภาษาลาตินว่า currere หมายถึง Running course หรือเส้นทางที่ใช้ในการวิ่ง

ต่อมาเมื่อใช้กับการศึกษา จึงหมายถึง running sequence of courses or learning experience เปรียบหลักสูตรเหมือนสนามหรือลู่วิ่งให้ผู้เรียนฝึกฝนความยากของวิชาหรือประสบการณ์การเรียนรู้ต่างๆ ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

ความหมายของหลักสูตร ตามอักษรย่อ SOPEA

1. Curriculum as Subject and Subject Matter

หลักสูตร คือ รายวิชาหรือเนื้อหาที่เรียน

2. Curriculum as Objectives

หลักสูตร คือ จุดมุ่งหมายที่ผู้เรียนพึงบรรลุ

3. Curriculum as Plan

หลักสูตร คือ แผนสำหรับจัดโอกาสการเรียนรู้หรือประสบการณ์
ที่คาดหวังแก่ผู้เรียน

4. Curriculum as Learners Experiences

หลักสูตร คือ ประสบการณ์ทั้งปวงของผู้เรียนที่จัด โดยโรงเรียน

5. Curriculum as Educational Activities

หลักสูตร คือ กิจกรรมทางการศึกษาที่จัดให้กับผู้เรียน

ความหมายของหลักสูตร ตามอักษรย่อ SOPEA

1. Curriculum as Subject and Subject Matter
หลักสูตร คือ รายวิชาหรือเนื้อหาที่เรียน

หลักสูตรเป็นรายวิชาหรือเนื้อหาที่เตรียมให้ผู้เรียนในระดับการศึกษาต่างๆ นักการศึกษาที่ให้ความหมายหลักสูตรในลักษณะนี้ คือ

Boobbitt (1918, p. 72) “หลักสูตร หมายถึง รายการที่สร้างประสบการณ์ในทุกอย่างที่เด็กและเยาวชนจะต้องทำและจะต้องประสบ ทำให้เกิดการพัฒนาศามารถเพื่อจะทำสิ่งต่างๆ ให้ดีขึ้นและเหมาะสมสำหรับดำรงชีวิตในวัยผู้ใหญ่

Good (1973, p. 154) “หลักสูตร คือ กลุ่มรายวิชาที่จัดไว้อย่างมีระบบหรือลำดับวิชาที่บังคับ สำหรับการจบการศึกษาหรือเพื่อรับประกาศนียบัตรในวิชาหลักๆ”

Curriculum as Objectives

หลักสูตร คือ จุดมุ่งหมายที่ผู้เรียนพึงบรรลุ

หลักสูตรในความหมายนี้ หมายถึง สิ่งที่ผู้เรียนต้องเรียนทั้งในและนอกห้องเรียน เพื่อให้บรรลุจุดหมายและจุดประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ นักการศึกษาที่ให้ความหมายนี้ ได้แก่

Lavatelli and others (1972, p.1-2) “หลักสูตรเป็นชุดของการเรียนและประสบการณ์สำหรับเด็ก ซึ่งโรงเรียนวางแผนไว้เพื่อให้เด็กบรรลุถึงจุดหมายของการศึกษา”

Johnson ((1970, p.25) “หลักสูตรเกี่ยวข้องกับสิ่งที่ผู้เรียนต้องเรียนรู้หรือสามารถทำได้ หลักสูตรคือ ผลที่ออกมาไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้น เป็นความคาดหวังหรือความตั้งใจ”

Curriculum as Plan

หลักสูตร คือ แผนสำหรับจัดโอกาสการเรียนรู้หรือ
ประสบการณ์ที่คาดหวังแก่ผู้เรียน

หลักสูตรในความหมายนี้ เน้นการแสดงเกี่ยวกับจุดหมายหรือวัตถุประสงค์
การออกแบบหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ และการประเมินผล เพื่อเป็น
แนวทางให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้ปฏิบัติ โดยมุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถและ
พฤติกรรมตามที่กำหนดในหลักสูตร นักการศึกษาที่ให้ความหมายนี้คือ

**Saylor & Alexander (1974, p. 6) “หลักสูตรเป็นแผนสำหรับจัดโอกาส
การเรียนรู้ให้แก่บุคคลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เพื่อบรรลุเป้าหมายหรือจุดหมายที่
วางไว้ โดยมีโรงเรียนเป็นผู้รับผิดชอบ**

**Taba (1962, p. 10-11) หลักสูตร คือ แผนการเรียนรู้ที่ประกอบด้วย
จุดประสงค์และจุดหมายเฉพาะการเลือกและการจัดเนื้อหา วิธีการจัดการเรียน
การสอนและการประเมินผล**

Curriculum as Learners Experiences

หลักสูตร คือ ประสบการณ์ทั้งปวงของผู้เรียนที่จัดโดยโรงเรียน

มุมมองของหลักสูตรในความหมายนี้ คือ เน้นความสำคัญที่ประสบการณ์ที่จัดให้ผู้เรียน โดยโรงเรียนเป็นผู้รับผิดชอบ

wheeler (1974, p. 11) “หลักสูตรเป็นประสบการณ์ที่นักเรียนได้รับทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน เพื่อให้นักเรียนมีการพัฒนาด้านร่างกาย สังคม ปัญญา และจิตใจ

Curriculum as Educational Activities

หลักสูตร คือ กิจกรรมทางการศึกษาที่จัดให้กับผู้เรียน

หลักสูตรในความหมายนี้ เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่จัดให้ผู้เรียนได้มีความรู้ ประสบการณ์ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้

Trump and Miller “หลักสูตร คือ กิจกรรมการเรียนการสอนวิชาต่างๆ ที่เตรียมการไว้และจัดให้แก่ผู้เรียนโดยโรงเรียนหรือระบบโรงเรียน

ความหมายของหลักสูตร ตามทัศนะนักการศึกษาไทย

- ดร.ธำรง บัวศรี “หลักสูตร หมายถึง ประสบการณ์ต่างๆ
อย่างที่โรงเรียนจัดให้แก่เด็ก”

- ดร.เอกวิทย์ ณ ถลาง “หลักสูตร หมายถึง ประมวล
ประสบการณ์ทั้งหมดที่จัดให้กับเด็ก ได้เรียนเนื้อหาวิชา
ทัศนคติ แบบพฤติกรรม กิจวัตร สิ่งแวดล้อมต่างๆ ฯลฯ
เมื่อประมวลกันเข้าแล้วก็จะประสบการณ์ที่ผ่านเข้าไป
ในการรับรู้ของเด็กๆ”

สรุปความหมายของหลักสูตร

- หลักสูตร คือ เอกสารที่กำหนดโครงการศึกษาของผู้เรียน
- หลักสูตร คือ รายวิชาทั้งหมดที่โรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาจัดให้เรียน
- หลักสูตร คือ ประสบการณ์ทุกอย่างที่นักเรียนหรือนักศึกษาพึงได้รับ ภายใต้การแนะแนวของโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษา
- หลักสูตร คือ ประสบการณ์ทุกอย่างที่นักเรียนหรือนักศึกษาพึงได้รับ โดยไม่จำกัดว่าเมื่อไร และอย่างไร

บทบาทสำคัญของหลักสูตร

ทุกระดับของการศึกษา

หลักสูตร ระบุสิ่งที่คาดหวังให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน และแนวทาง
จัดให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์

หลักสูตร เปรียบเสมือนพิมพ์เขียวในการสร้างบ้าน ส่วนการสอน
เป็นกระบวนการหรือวิธีการ

หลักสูตร ระบุสิ่งที่จะสอนใน โรงเรียน ระบุสิ่งที่ผู้เรียนควรจะเรียนรู้

ความสำคัญของหลักสูตร

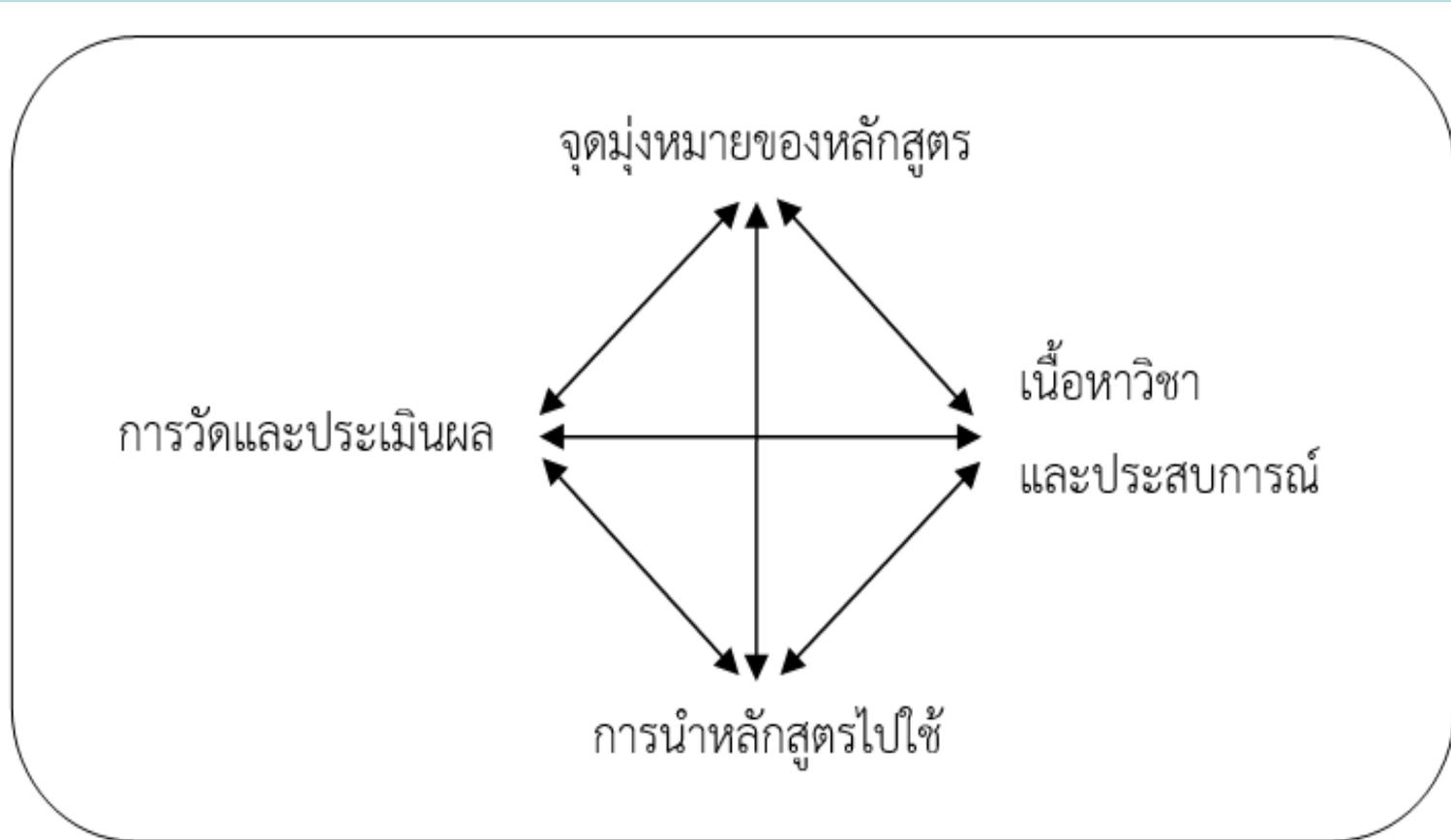
ความสำคัญของหลักสูตรต่อ
การศึกษา

ความสำคัญของหลักสูตรต่อการ
สอน

ความสำคัญของหลักสูตรต่อการศึกษา

- 1.1 เป็นแนวทางและเป็นเกณฑ์มาตรฐานทางการศึกษาในการดำเนินการเรียนการสอน
- 1.2 เป็นเครื่องมือในการแปลงจุดมุ่งหมายและนโยบายทางการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติ ระดับต่างๆ
- 1.3 เป็นเครื่องกำหนดทิศทางการเรียนการสอนเป็นไปตามความมุ่งหมาย ปฏิบัติตามเพื่อให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่มุ่งสู่จุดหมายเดียวกัน
- 1.4 เป็นหัวใจสำคัญของการศึกษา ถ้าประเทศใดมีหลักสูตรที่เหมาะสม ทันสมัย และมีประสิทธิภาพ คนในประเทศนั้นย่อมมีความรู้และศักยภาพ

องค์ประกอบของหลักสูตร

ภาพที่ 1 ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของหลักสูตร
(สุมิตร คุณานุกร, 2523)

ประเภทของหลักสูตร

การกำหนดประเภทของหลักสูตรขึ้นอยู่กับ การตอบสนองผลสัมฤทธิ์ทางการจัดการเรียนการสอน และสถานการณ์ต่างๆ ที่เหมาะสม การจะเลือกใช้หลักสูตรประเภทใด ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ จุดหมายปลายทางของการจัดการศึกษาแต่ละประเภทและระดับการศึกษาเป็นสำคัญ แบ่งได้ดังนี้

หลักสูตรที่เน้นสาขาวิชาหรือ
เนื้อหาวิชา (Subject-
Centered Designs หรือ
Disciplines or Subject
Matter Curriculum)

หลักสูตรที่เน้นกิจกรรม
และปัญหาของสังคม
(Social Activities and
Problems Designs)

หลักสูตรแกน (The Core
Curriculum) หลักสูตรที่
ยึดเอากระบวนการทาง
ทักษะเป็นหลัก

4. หลักสูตรที่เน้นผู้เรียน
เป็นสำคัญ (Child-
Centered Curriculum)

5. หลักสูตรประสบการณ์
(The Experience
Curriculum)

6. หลักสูตรที่เน้นทักษะ
กระบวนการ (Designs
Focused on Process
Skills)

7. หลักสูตรที่เน้นเกณฑ์
ความสามารถ (Designs
Focused on Specific
Competencies)

หลักสูตรบูรณาการ
(The Integrated
Curriculum)

หลักสูตรรายวิชา

หลักสูตรสหสัมพันธ์

ไขคำตอบ!

ทำไมสาธิตธรรมศาสตร์ไม่แยกสอน"วิทย์-คณิต"ม.1

โดยออกแบบให้เชื่อมโยงกับชีวิตจริงผ่าน **Theme** สวนสนุก ซึ่งจะสร้างแรงบันดาลใจในการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ในเชิงลึกแก่นักเรียน

วัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมของประเทศ
ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ศาสตร์ที่ไม่จำเป็นกับชาติแล้ว จริงหรือ?

หลักสูตรสัมพัทธ์

คมชัดลึก

เก็บขยะร่ำลึกมาเรื่อย

www.komchadluek.net

ช็อก! กวางป่าตายไม่ต่าง “มาเรื่อย”
ขยะพลาสติกเต็มท้อง

หลักสูตรที่เห็นกิจกรรมและ
ปัญหาของสังคม

หลักสูตร พัฒนาศักยภาพนักเรียนแกนนำ อนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม

รับสมัครตัวแทนนักเรียนแกนนำด้านอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อมเข้าร่วมเรียนรู้
เพื่อหาประสบการณ์และต่อยอดการสร้างแกนนำอนุรักษ์พลังงานสายเลือดใหม่

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๐

กระทรวงศึกษาธิการ
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กรุงเทพมหานคร ๒๕๕๐

กระทรวงศึกษาธิการ

มาตรฐานการเรียนรู้และ คิวซีอีค
กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และ สาระภูมิศาสตร์
ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
(ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๖๐)
ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๐

กระทรวงศึกษาธิการ

หลักสูตรแกน

หลักสูตรที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

หลักสูตรประสบการณ์

หลักสูตรที่เน้นทักษะกระบวนการ

หลักสูตรที่เน้นเกณฑ์ความสามารถ

หลักสูตรบูรณาการ

ค่าใช้จ่ายต่อปี โรงเรียนอนุบาล **ทางเลือก**

5

อันดับ

ราคามิตรภาพ
และราคาสูงที่สุด
ในกรุงเทพฯ
และปริมณฑล

ราคามิตรภาพ

ราคาสูงที่สุด

อันดับ

1

โรงเรียนอนุบาลยุวมิตร กรุงเทพฯ
22,400

2

โรงเรียนอมตยกุล
30,000

3

โรงเรียนอนุบาล
บ้านพลอยเพลิน
38,000

4

โรงเรียนอนุบาลวรพิม
45,000

5

โรงเรียนอนุบาล
อมรรัตน์
45,400

โรงเรียนอนุบาลทิวทิศ
103,000

อันดับ

5

โรงเรียนทอสี
120,000

4

โรงเรียนจิตตเมตต์
124,000

3

โรงเรียนเพลินพัฒนา
135,050

2

โรงเรียนอนุบาลกรแก้ว
137,800

1

การวางแผนพัฒนาหลักสูตร

- วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน
- กำหนดจุดมุ่งหมาย
- กำหนดเนื้อหาและประสบการณ์
- กำหนดการวัดและประเมินผล

การผลิตและใช้สื่อการเรียนการสอน

- การเตรียมบุคลากร
- การบริหารหลักสูตร
- การสอนตามหลักสูตร

การใช้หลักสูตร

การประเมินหลักสูตร

- เอกสารหลักสูตร
- การใช้หลักสูตร
- สัมฤทธิ์ผลของหลักสูตร
- หลักสูตรทั้งระบบ

มิติของการพัฒนาหลักสูตร

1. การวางแผนจัดทำหรือยกร่างหลักสูตร

(Curriculum Planning)

2. การใช้หลักสูตร

(Curriculum Implementation)

3. การประเมินหลักสูตร

(Curriculum Evaluation)

การวางแผนพัฒนาหลักสูตร

- วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน
- กำหนดจุดมุ่งหมาย
- กำหนดเนื้อหาและประสบการณ์
- กำหนดการวัดและประเมินผล

การผลิตและใช้สื่อการเรียนการสอน

- การเตรียมบุคลากร
- การบริหารหลักสูตร
- การสอนตามหลักสูตร

การใช้หลักสูตร

การประเมินหลักสูตร

- เอกสารหลักสูตร
- การใช้หลักสูตร
- สัมฤทธิ์ผลของหลักสูตร
- หลักสูตรทั้งระบบ

ระดับของหลักสูตร

↕ ระดับชาติ

↕ ระดับท้องถิ่น →

เขตพื้นที่การศึกษา
กลุ่มโรงเรียน
โรงเรียน
ห้องเรียน

กระบวนการพัฒนาหลักสูตร

การศึกษาทางเลือก แนวทางวอลดอร์ฟ

โรงเรียนสัตยาไส

เป้าหมาย (MISSION)

ความสุข
และอหิงสา

ความเคารพ
ในศาสนา วัฒนธรรม
ประเพณีอันดีงาม

ไม่มีรอยยิ้มให้ใครบางคน
& his friends

ใช้ชีวิตอย่างมี
ความสุข

ศูนย์โรงเรียน
'อภัยทาน'
โรงเรียนสัตยาไส จังหวัดสุพรรณบุรี

คุณค่าความเป็น
มนุษย์ ธิ ประการ

ความเมตตา

ความจริง

ความประพฤติกชอบ

ช่วยเหลือผู้ช่น
และเสียสละ

